

УДК: 631.1: 338.43

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14059717>

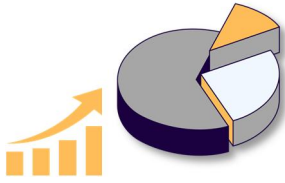
Вплив факторів зовнішнього середовища на функціонування систем моніторингу та контролінгу підприємства

Єгіозар'ян Артур Генріхович

заступник начальника офісу, Північно-східний офіс Держаудитслужби, майдан
Свободи, 5, Харків, 61000, Україна, <https://orcid.org/0009-0006-2245-8858>

Прийнято: 19.10.2024|Опубліковано: 29.10.2024

Анотація. Статтю присвячено дослідженню впливу факторів зовнішнього середовища на функціонування систем моніторингу та контролінгу підприємства. Метою дослідження є розвиток теоретико-методичних засад функціонування моніторингу та контролінгу в управлінні підприємством та розробка комплексної системи впливу факторів на функціонування моніторингу та контролінгу підприємства. В статті розглянуто основні аспекти моніторингу та контролінгу в системі управління підприємства, а також їхню роль у забезпеченні стабільної та ефективної діяльності в умовах сучасного динамічного середовища. В дослідженні представлено підходи до системного застосування моніторингу та контролінгу, які сприяють досягненню стратегічних цілей підприємства та підвищенню його адаптивності до зовнішніх викликів. Зокрема, в дослідженні обґрунтовано, що моніторинг є процесом систематичного спостереження та збору даних, який дозволяє оперативно реагувати на відхилення від планових показників, враховуючи як внутрішні, так і зовнішні фактори впливу. Наведено ключові функції контролінгу, які полягають в об'єднанні обліку, аналізу, планування та

контролю, що забезпечує координацію управлінських рішень на різних рівнях організації. Контролінг сприяє підвищенню прозорості діяльності підприємства та допомагає розробляти ефективні стратегії, орієнтовані на досягнення фінансової стабільності та оптимізацію ресурсів. Виявлено, що інтеграція контролінгу та моніторингу створює ефективний механізм управління, що дозволяє підприємству не лише відстежувати поточний стан, але й проводити глибокий аналіз ефективності його діяльності.

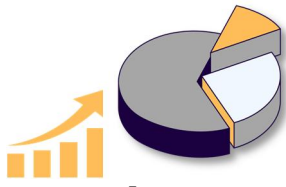
Запропоновано комплексну систему впливу факторів зовнішнього середовища на процеси моніторингу та контролінгу на агропідприємствах, зокрема дослідження включає аналіз факторів, таких як економічні, екологічні, технологічні, організаційні, які впливають на процеси управління. Виявлено, що зовнішні чинники, зокрема економічні коливання, політична нестабільність та технологічний прогрес, значно впливають на потребу в адаптивних системах моніторингу і контролінгу, соціальні та екологічні зміни диктують необхідність адаптації управлінських підходів у напрямку стійкого розвитку. Визначено, що ефективний моніторинг та контролінг є важливими інструментами для підтримки стійкого розвитку аграрного сектора, оскільки вони дозволяють оперативно реагувати на зміни у виробничому середовищі, оптимізувати управлінські процеси та підвищувати конкурентоспроможність підприємств.

Ключові слова: моніторинг, контролінг, агропідприємство, управління підприємством, фактори зовнішнього середовища.

The influence of external environmental factors on the functioning of enterprise monitoring and controlling systems

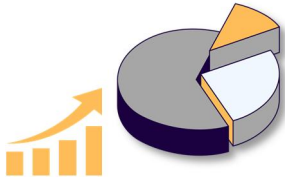
Yehiozarian Artur Henrikhovych

Deputy Head of the Office Northeastern Office of the State Audit Office, Maidan Svobody 5, Kharkiv, 61000, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0006-2245-8858>

Abstract. This article is devoted to studying the impact of external environmental factors on the functioning of an enterprise's monitoring and controlling systems. The research aims to advance the theoretical and methodological foundations of monitoring and controlling functions within enterprise management and to develop a comprehensive system of external factor influence on monitoring and controlling processes. The article examines the main aspects of monitoring and controlling within the enterprise management system and their role in ensuring stable and efficient operations within today's dynamic environment. The research presents approaches for systematically applying monitoring and controlling methods, which contribute to achieving the strategic goals of the enterprise and enhancing its adaptability to external challenges. In particular, the study substantiates that monitoring is a process of systematic observation and data collection, enabling rapid response to deviations from planned indicators, considering both internal and external influencing factors. Key controlling functions are identified, emphasizing their role in combining accounting, analysis, planning, and control, which ensure coordination of management decisions at various organizational levels. Controlling enhances enterprise transparency and supports the development of effective strategies aimed at achieving financial stability and optimizing resources. It is shown that the integration of controlling and monitoring creates an effective management mechanism that enables an enterprise not only to track its current state but also to conduct an in-depth analysis of its performance efficiency.

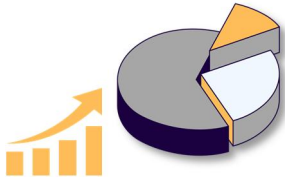
A comprehensive system for analyzing the impact of external environmental factors on monitoring and controlling processes at agricultural enterprises is proposed. The research includes analysis of factors such as economic, environmental, technological, and organizational influences on management processes. It was found that external factors, particularly economic fluctuations, political instability, and technological advances, significantly affect the need for adaptive monitoring and controlling systems. Social and environmental changes necessitate adaptive management approaches focused on sustainable development. Effective monitoring

and controlling are shown to be essential tools for supporting sustainable development in the agricultural sector, as they allow for prompt responses to changes in the production environment, management process optimization, and increased enterprise competitiveness.

Keywords: monitoring, controlling, agricultural enterprise, enterprise management, external environmental factors.

Постановка проблеми. Середовище, у якому функціонують підприємства, характеризується високою динамічністю та непередбачуваністю, що потребує від підприємств здатності до швидкого реагування на зміни. Тому вплив факторів зовнішнього середовища на функціонування систем моніторингу та контролінгу підприємства є однією з ключових у сучасному менеджменті. Основними викликами, які постають перед системами моніторингу та контролінгу, є постійні коливання економічної ситуації, зміни в законодавстві, соціальні та екологічні чинники, а також технологічні інновації. Ефективне функціонування систем моніторингу та контролінгу вимагає не лише аналізу внутрішніх показників, а й розуміння змін у зовнішньому середовищі, щоб запобігти ризикам та адаптувати управлінські стратегії. Сучасні системи моніторингу та контролінгу покликані не тільки забезпечувати контроль за виконанням операційних та фінансових показників, але й надавати інформаційну підтримку для стратегічного управління. Вплив зовнішніх факторів, таких як економічна нестабільність, глобалізація ринків, екологічна відповідальність та соціальна політика, змінює характер контролінгових функцій, які потребують гнучкості, оперативності та можливостей для інтеграції нових даних і показників. Недостатнє врахування зовнішніх факторів може призвести до втрати підприємством конкурентоспроможності, зниження прибутковості та виникнення фінансових ризиків. Таким чином, дослідження впливу зовнішніх факторів на системи моніторингу та контролінгу потребує комплексного підходу, який поєднує аналіз ризиків, вивчення тенденцій та

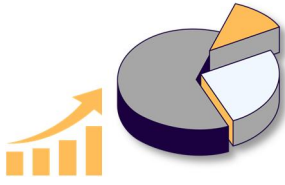

створення адаптивних механізмів для забезпечення ефективності управління в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням дослідження теоретико-методичних засад впровадження систем моніторингу та контролінгу на підприємстві присвячено велику кількість праць. Такі провідні науковці як Алькема В. Г. [6], Богуславская Т.В. [12], Галіцин В. К. [1], Загороднюк О.В. [8], Івашкевич В.Б. [9], Кирпиченко К.С. [5], Кобець С. П. [2], Кузуб С. В. [6], Ляшенко Р.В. [3], Полякова В.В. [12], Пономаренко В. [11], Самченко Н. К. [1], Самченко Н. К. [7], Суслов О. П. [1], Тарасова Г.О. [4], Тарасюк М.В. [10], Шедина Н.А. [12] та інші зробили вагомий внесок в розвиток ґрунтовних засад у функціонування системи управління підприємством.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на широке висвітлення заданої тематики, питання впливу факторів зовнішнього середовища на управління діяльністю підприємства залишаються недостатньо дослідженими. В умовах динамічного розвитку економіки та постійних змін у зовнішньому середовищі, які викликані глобалізацією, технологічними інноваціями, соціально-економічними та політичними факторами, важливо ретельно аналізувати та систематизувати ці впливи, отже виникає необхідність розробки комплексної системи впливу факторів зовнішнього середовища на управління діяльністю підприємства. Така система повинна включати в себе не лише ідентифікацію і класифікацію факторів, але й методи їх оцінки, а також механізми реагування на зміни в зовнішньому середовищі.

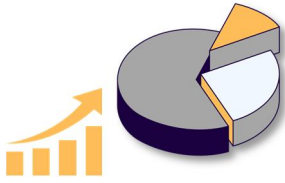
Формулювання цілей статті (постановка завдання). Актуальність дослідження та наявність невирішених раніше частин загальної проблеми обумовлюють мету дослідження – розвиток теоретико-методичних засад функціонування моніторингу та контролінгу в управлінні підприємством та розробка комплексної системи впливу факторів на функціонування моніторингу та контролінгу підприємства.

Виклад основних матеріалів дослідження. Моніторинг і контролінг є важливими елементами системи менеджменту підприємства, які сприяють досягненню стратегічних та операційних цілей шляхом забезпечення ефективного управління ресурсами, контролю за виконанням запланованих завдань та адаптації до змін зовнішнього середовища. У сучасних умовах діяльності підприємств, які характеризуються високою невизначеністю, швидкими технологічними змінами та загостренням конкурентної боротьби, роль моніторингу та контролінгу в системі менеджменту набуває дедалі більшого значення.

Дослідження показали [1-5], що моніторинг у системі менеджменту являє собою процес систематичного спостереження та збору інформації про стан та результати діяльності підприємства. Його основне завдання полягає у відстеженні ключових показників діяльності, виявленні відхилень від планових значень та оперативному реагуванні на них. Система моніторингу дозволяє отримувати актуальну інформацію про фінансовий стан, виробничі процеси, рівень продуктивності праці та ефективність використання ресурсів. Важливо, що моніторинг не обмежується лише внутрішніми показниками – він також включає аналіз зовнішніх факторів, які можуть впливати на діяльність підприємства, таких як ринкові умови, поведінка конкурентів, зміни у законодавстві, соціальні та екологічні чинники. Моніторинг здійснюється постійно та є невід'ємною частиною управлінського процесу, допомагаючи керівництву приймати обґрунтовані рішення на основі реальної інформації про поточну ситуацію.

В свою чергу, контролінг – це комплексний управлінський інструмент, який поєднує функції обліку, аналізу, планування та контролю. Його мета полягає у підтримці управлінських рішень на всіх рівнях організації, забезпеченні координації та інтеграції всіх функціональних підрозділів підприємства. Контролінг спрямований на забезпечення ефективності використання ресурсів, оптимізацію виробничих процесів, зниження витрат та

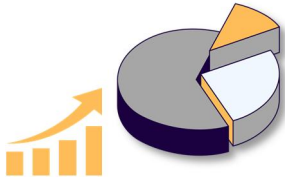

досягнення запланованих фінансових результатів. Основна ідея контролінгу полягає у забезпеченні прозорості діяльності підприємства та управління показниками, які найбільшою мірою впливають на досягнення стратегічних цілей. Крім цього, контролінг сприяє розвитку системи раннього попередження про можливі ризики, що дозволяє мінімізувати негативний вплив зовнішніх факторів.

У системі менеджменту підприємства моніторинг і контролінг виконують взаємодоповнювальні функції. Моніторинг забезпечує керівників та менеджерів інформацією про поточний стан діяльності, а контролінг допомагає цю інформацію аналізувати, планувати заходи для усунення відхилень та приймати обґрунтовані рішення для досягнення запланованих результатів. Завдяки інтеграції моніторингу і контролінгу, підприємство має можливість проводити глибокий аналіз усіх аспектів діяльності, оперативно реагувати на зміни, виявляти причини виникнення відхилень та розробляти коригуючі заходи.

Важливою функцією контролінгу є забезпечення ефективного бюджетування та контролю за виконанням бюджету, що дозволяє оптимізувати фінансові потоки та забезпечувати стабільне фінансове становище підприємства. Крім того, контролінг допомагає у прогнозуванні розвитку ринку, визначенні перспективних напрямів розвитку та підтримці інноваційних проектів, що забезпечують конкурентні переваги на ринку. У рамках системи менеджменту контролінг також сприяє формуванню системи ключових показників ефективності (KPI), що дозволяють оцінити результативність роботи підрозділів та співробітників і підвищують мотивацію до досягнення високих результатів.

Моніторинг і контролінг у системі менеджменту підприємства не тільки сприяють підвищенню ефективності операційної діяльності, але й є невід'ємними інструментами стратегічного управління, дозволяючи

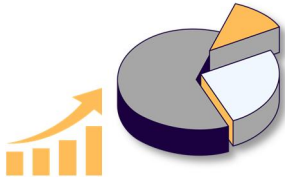
підприємству адаптуватися до мінливих умов середовища, зберігати стабільність та забезпечувати сталий розвиток у довгостроковій перспективі.

Зовнішнє середовище значно впливає на процеси моніторингу та контролінгу, оскільки постійні зміни в економічних умовах створюють нові виклики для агропромислових підприємств [6-9]. Наприклад, коливання курсу валют можуть впливати на вартість сировини, техніки та матеріалів, що вимагає постійного аналізу й коригування фінансових показників. Економічні кризи або рецесії можуть призводити до зниження попиту на продукцію або до труднощів із залученням інвестицій, що потребує оперативних рішень з боку керівництва.

Зміни в податковому законодавстві, такі як нові ставки податків або введення додаткових зборів, також вимагають адаптації системи моніторингу, щоб правильно враховувати фінансові витрати. Інфляційні процеси впливають на купівельну спроможність клієнтів, що може призвести до необхідності перегляду цінової політики підприємства. Зміни в умовах торгівлі, наприклад, нові експортно-імпорتنі правила або тарифи, можуть безпосередньо впливати на логістичні та виробничі процеси.

Економічні індикатори, такі як рівень безробіття або показники зростання ВВП, впливають на загальні ринкові тенденції, від яких залежить рентабельність підприємств. Підприємства, які активно займаються моніторингом зовнішніх умов, зможуть швидше реагувати на зміни в попиті та пропозиції, що є критично важливим для збереження конкурентних позицій.

Моніторинг має адаптуватися до економічних умов, щоб підприємства могли своєчасно вносити зміни у свої стратегії. Наприклад, у періоди економічного спаду може бути необхідним скорочення витрат, що потребує детального контролю над ресурсами та витратами. Контролінг, своєю чергою, допомагає виявляти слабкі місця в фінансовій стійкості компанії та забезпечує аналіз рентабельності кожного виду діяльності. Моніторинг зовнішнього середовища також дозволяє прогнозувати майбутні зміни та ризики, що може

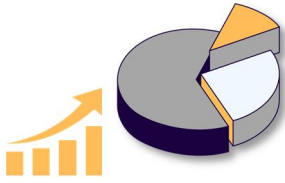
допомогти підприємству заздалегідь підготуватися до можливих економічних потрясінь [10-12].

Функціонування систем контролінгу в організації значною мірою залежить від впливу зовнішнього середовища. Його фактори є важливими для ефективності роботи контролінгу, оскільки вони визначають умови, у яких система контролю та управління виконує свої функції. Зовнішнє середовище впливає на організацію через макроекономічні, політичні, соціальні, технологічні та конкурентні умови, тоді як внутрішнє середовище формується організаційною структурою, корпоративною культурою, ресурсами та управлінськими процесами.

Зовнішнє середовище включає фактори, на які організація має обмежений вплив, але вони суттєво визначають умови, у яких доводиться працювати. Економічні умови, такі як рівень інфляції, валютні курси, податкове законодавство, безпосередньо впливають на фінансові результати компанії, що є об'єктом уваги контролінгу. Зміни в економічній політиці держави, нестабільність ринків або міжнародні економічні кризи можуть змінювати показники ефективності, які контролінг повинен моніторити й аналізувати для розробки відповідних рішень. Політична ситуація та законодавчі зміни також впливають на функціонування контролінгу через регулювання ринку, зміни в оподаткуванні чи трудовому законодавстві, що впливає на стратегії організації.

Технологічний розвиток в економіці вимагає адаптації систем контролінгу до нових методів управління, автоматизації процесів та аналізу великих даних. Конкурентне середовище також має важливе значення, оскільки контролінг допомагає відслідковувати позиції компанії на ринку, оцінювати її конкурентоспроможність і пропонувати шляхи оптимізації ресурсів для досягнення стратегічних цілей.

Політична стабільність або нестабільність безпосередньо впливає на стратегічні рішення в системах контролінгу. У стабільних політичних умовах підприємства зосереджуються на довгострокових планах і стратегіях, що

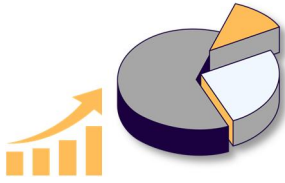

відображається у прогнозах і моніторингових системах, які застосовуються для контролю над виконанням таких стратегій. Водночас політична нестабільність створює непередбачувані умови для бізнесу, що змушує контролінг адаптуватися до більш короткострокових перспектив, реагуючи на зміни зовнішніх факторів, як-от зміни у валютних курсах, політичні рішення щодо оподаткування або державного регулювання. В таких умовах моніторингові системи забезпечують оперативне реагування на нові ризики.

Технологічний прогрес значно впливає на розвиток контролінгових систем. Сучасні ІТ-рішення дозволяють автоматизувати процеси моніторингу, підвищуючи точність і швидкість збору даних. Інноваційні технології, зокрема штучний інтелект, великі дані та машинне навчання, змінюють вимоги до моніторингових систем, забезпечуючи можливість аналізу великих обсягів інформації в реальному часі. Використання новітніх технологій дозволяє компаніям швидше і точніше виявляти відхилення від планових показників, що є критично важливим у динамічному бізнес-середовищі. Такі зміни вимагають від підприємств інвестування в навчання персоналу, оскільки нові інструменти потребують спеціалізованих знань для ефективного використання.

Регуляторні зміни та нові закони також є важливими факторами, що впливають на системи контролінгу. Зміни в законодавстві, такі як нові вимоги до фінансової звітності, регулювання трудових відносин або екологічні стандарти, змушують підприємства переглядати свої контролінгові стратегії. Нові регуляторні вимоги часто передбачають адаптацію методів моніторингу та звітності, зокрема інтеграцію нових нормативів у існуючі системи. У зв'язку з цим підприємства оновлюють свої ІТ-рішення та управлінські підходи, щоб забезпечити відповідність новим стандартам.

Конкурентне середовище вимагає швидкого реагування на ринкові зміни, що підвищує роль моніторингу в системах контролінгу. Сучасний ринок характеризується високою конкуренцією, і підприємства повинні оперативно реагувати на дії конкурентів, зміни в попиті та цінову політику. У такому

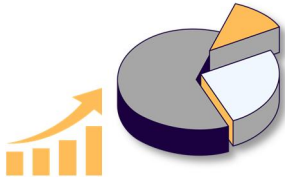

середовищі контролінг стає не лише інструментом для відстеження фінансових показників, але й стратегічним засобом для передбачення змін на ринку та розробки відповідних контрзаходів. Важливою є інтеграція систем моніторингу з аналітичними інструментами, що дозволяють оцінювати конкурентні загрози та визначати можливості для оптимізації бізнес-процесів.

Вплив глобальних економічних трендів вимагає адаптації контролінгових стратегій до нових реалій. Такі явища, як глобалізація, зростання економік розвиваючих країн або зміна структури споживання, спонукають компанії постійно переоцінювати свої бізнес-моделі. Контролінг у такому середовищі враховує макроекономічні фактори, такі як коливання на світових ринках, зміни в торговельних відносинах або глобальні інвестиційні потоки. Це спонукає контролінгові системи до застосування більш гнучких підходів до аналізу фінансових даних і постійного оновлення прогнозів.

Соціальні зміни, зокрема демографічні тенденції, суттєво впливають на контроль за людськими ресурсами в організаціях. Старіння населення або міграційні процеси змінюють доступність робочої сили, що робить необхідним ефективне планування потреб у персоналі. Контролінг у цьому контексті враховує як кількісні, так і якісні зміни в демографічному складі робочої сили, а також тенденції, пов'язані з вимогами до професійних навичок і освіти. Такий підхід допомагає організаціям адаптувати свої HR-стратегії до змін у зовнішньому середовищі.

Культурні та соціальні зміни також здатні впливати на пріоритети у контролінгу. Наприклад, зростання уваги до соціальної відповідальності бізнесу змушує компанії переглядати свої стратегії управління ресурсами та фінансами з орієнтацією на досягнення екологічної стійкості або підтримку соціальних ініціатив. Контролінг у таких умовах повинен охоплювати не лише фінансовий моніторинг, але й оцінку впливу діяльності компанії на соціальне та природне середовище.

Рівень інноваційності в галузі визначає потребу в гнучких моніторингових системах. Швидкі зміни в індустрії вимагають адаптивності контролінгових стратегій. Інновації у продуктах, послугах або бізнес-моделях потребують швидкого реагування з боку систем контролінгу, що передбачає постійне оновлення аналітичних інструментів та підходів до управління. Системи моніторингу повинні оперативно враховувати зміни у внутрішніх та зовнішніх умовах і підтримувати прийняття рішень в умовах невизначеності.

Природні катастрофи або пандемії викликають необхідність перегляду систем моніторингу та контролінгу. Кризи такого масштабу змушують компанії швидко адаптуватися до змінних умов, реагувати на раптові збої у ланцюгах постачання, змінювати плани щодо виробництва або реалізації продукції. У таких умовах контролінг відіграє вирішальну роль у забезпеченні стійкості бізнесу, допомагаючи компаніям ефективно розподіляти ресурси, зменшувати ризики та підтримувати фінансову стабільність.

Аналіз наявних досліджень [1-15] дозволив сформулювати комплексну систему впливу факторів на системи моніторингу і контролінгу підприємства (рис. 1). Зовнішні фактори, такі як економічні умови, технологічні зміни, політичні та правові аспекти, мають значний вплив на стратегічне планування, аналіз конкурентів та соціальну відповідальність компанії. Соціальні та культурні зміни формують вимоги до адаптації підприємства в умовах змінюваного середовища, що підвищує важливість моніторингу соціальної відповідальності. Водночас екологічні вимоги диктують необхідність управління екологічними ризиками та прийняття екологічно обґрунтованих рішень. Внутрішні фактори включають такі ключові елементи, як організаційна структура, корпоративна культура, кадрові та фінансові ресурси, які безпосередньо впливають на процеси контролю та оптимізацію ресурсів. У цілому, схема підкреслює взаємозалежність усіх елементів, що визначають успішність реалізації стратегій управління та прийняття рішень.

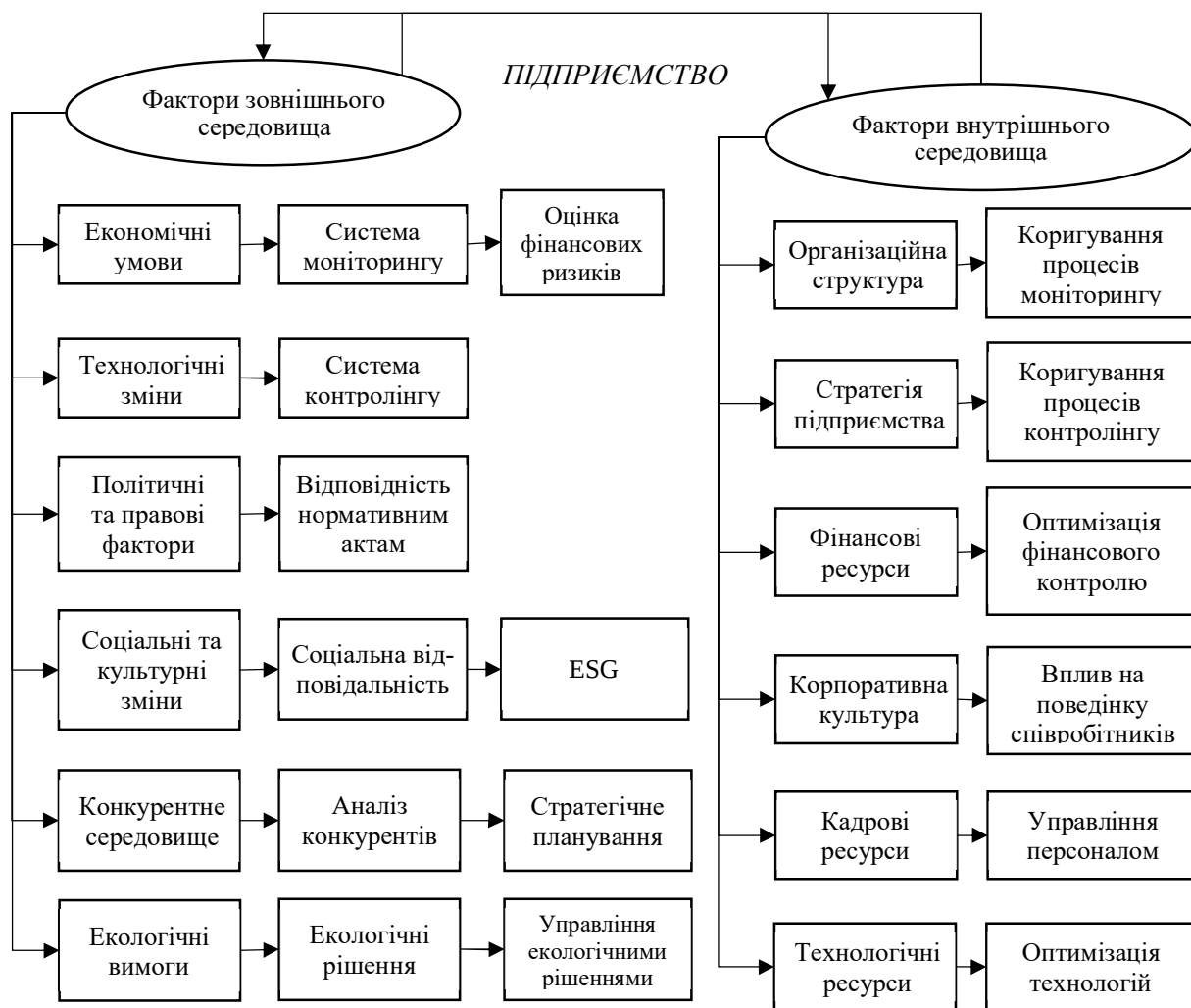
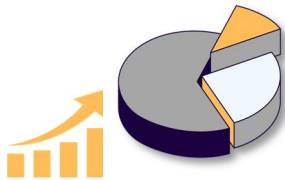
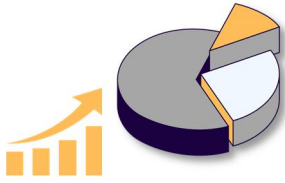

Рис. 1. Комплексна система впливу факторів на управління діяльністю підприємства

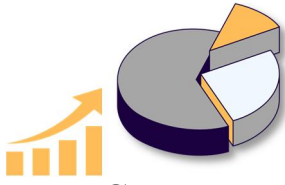
Джерело: удосконалено автором

Зовнішні фактори, такі як економічні умови, технологічні зміни, політичні та правові фактори, можуть суттєво впливати на адаптацію компанії до нових викликів. Наприклад, зміни в економічних умовах можуть призвести до необхідності перегляду фінансових стратегій, що може вплинути на систему моніторингу та аналіз фінансових ризиків. Технологічні інновації часто змушують компанії переглядати свої виробничі процеси та шукати нові шляхи для підвищення ефективності. Політичні та правові фактори можуть безпосередньо впливати на відповідність підприємства регуляторним вимогам, що впливає на стратегію компанії. Важливу роль відіграють також соціальні та

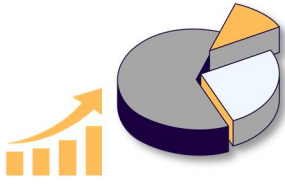
культурні зміни, які вимагають від компанії підвищеної уваги до соціальної відповідальності та корпоративної культури. Конкурентне середовище змушує організації постійно аналізувати діяльність конкурентів та адаптувати свої стратегії для підтримання конкурентних переваг. Екологічні вимоги надають додатковий тиск на компанії, змушуючи їх приймати рішення щодо управління екологічними ризиками, зокрема впроваджувати більш стійкі практики. Всі ці фактори складають комплекс зовнішніх чинників, які прямо чи опосередковано впливають на стратегію та тактику діяльності підприємства.

Висновки. Моніторинг і контролінг у системі менеджменту підприємства є фундаментальними елементами, що дозволяють досягати як операційних, так і стратегічних цілей. Завдяки постійному збору та аналізу даних, моніторинг надає актуальну інформацію про діяльність підприємства, а контролінг, інтегруючи функції планування, аналізу та контролю, забезпечує підтримку процесу прийняття управлінських рішень. У сучасному бізнес-середовищі, яке характеризується швидкими змінами, впливом технологічних інновацій і глобалізаційними процесами, роль моніторингу та контролінгу зростає. Це дає можливість підприємству адаптуватися до змін зовнішнього середовища, зберігати фінансову стабільність та залишатися конкурентоспроможним, забезпечуючи сталий розвиток у довгостроковій перспективі. Зовнішнє середовище чинить значний вплив на діяльність компанії, вимагаючи від неї адаптації до нових економічних, технологічних, політичних, правових, соціально-культурних, конкурентних та екологічних умов. Кожен з цих факторів спонукає підприємство до перегляду своїх стратегій і впровадження змін у виробничі процеси, управління фінансами, дотримання регуляторних вимог та розвиток соціальної відповідальності. Успішна адаптація до зовнішніх викликів є важливою умовою для підтримання конкурентоспроможності та сталого розвитку компанії.

Список використаних джерел

1. Галіцин В. К., Суслов О. П., Самченко Н. К. Концептуальні засади моніторингу. *Бізнес Інформ*. 2013. № 9. С. 330–335.
2. Кобець С. П. Моніторинг у системі управління сталим розвитком підприємства. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/3976>
3. Ляшенко Р.В. Основні підходи до управління в бізнесі. *Молодий вчений*. 2018. № 12 (64). С. 55-61.
4. Тарасова Г.О. Методи управління підприємством в умовах економічної нестабільності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2015. №5. С. 167-170.
5. Кирпиченко К.С. Аналіз основних принципів і методів управління підприємством. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2011. № 36. С. 345-347.
6. Алькема В. Г., Кузуб С. В. Моніторинг загроз фінансово-економічній безпеці суб'єкта господарської діяльності. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 2018. № 48, с. 101–112. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2017-48-101-112>
7. Самченко Н. К. Концептуальні засади моніторингу. *Бізнес Інформ*. 2013. № 9. С. 330-335.
8. Загороднюк О.В. Сутність і значення контролінгу в системі управління підприємством. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Серія: Економічні науки*. 2013. № 6. С. 121–127.
9. Івашкевич В.Б. Практикум з управлінського обліку та контролінгу. *Фінанси та статистика*. 2016. 192 с.
10. Тарасюк М.В. Моніторинг зовнішнього середовища в контролінгу торговельної мережі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 20 с 27-31
11. Пономаренко В. Стратегічний моніторинг у комерційних банках *Банківська справа*. 2000. № 2. С. 11-14.

12. Шедина Н.А., Богуславская Т.В., Полякова В.В. Моніторинг макроекономічних та галузевих показників. К.: Мінекономіка, 2001. 106 с
13. Міщенко В.А., Другова О.С., Домніна І.І. Класифікація інструментарію стратегічного контролінгового управління підприємством. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки)*. 2020. №3, с. 44-49.
14. Русановська О.А. Інструменти та методи стратегічного контролінгу на підприємстві. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні : етапи становлення і проблеми розвитку* . 2013. № 7. С. 96 —107;
15. Капліна А. Контролінг як інструмент управління підприємством. *Економіка та суспільство*, 2021. № 23. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-16>